

- 1 -
ACC. NR. 2848

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Larsson
Härad: Allbo Adress: Platensgatan 23, Linköping
Socken: Mistelås Berättat av J.G.Sjöstedt
Uppteckningsår: 1930 Född år 1841 i Rydaholm

Uppteckningen rör

R E G I S T E R .

Register.....	1-6
Försålt sig åt den onde.....	7
Skogssnuvan hänger ut byk.....	8
Bergtagning.....	9-11
Tomasmässoonatt och kvarnarna.....	12-13
Tomten. Farligt att tilltala honom.....	14
Mjölkhare eller trollhare.....	15-20
Gengångare.....	21-22
Spökeri: Drängen och de eldsprutande ormar- na.....	23-24

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Larsson
Härad: Allbo Adress: Platenbgatan 23, Linköping
Socken: Mistelås Berättat av J. G. Sjöstedt
Uppteckningsår: 1930 Född år 1841 i Rydaholm

Uppteckningen rör

Om trollkärningen kapten Elin.....	25-29
Trollkärningen i virvelvinden.....	30
Skytta-Jösse, halvtroll.....	31-37
Kloka Stina i Karshult. Makt med djur....	38-39
Petter på Häradsskogen och hans läke- konst. Årsgång.....	40-47
Litena-Johannes: Ta reda på tjuvar.....	48-49
Kärningen, som kunde se i det fördolda....	50-53
Den duktige slätterkarlen.....	54-56
Pigorna, som skar säd om natten.....	57-58
Karl XI:s syn i rikssalen.....	59

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Larsson
Härad: Allbo Adress: Platensgat.23,Linköping.
Socken: Mistelås Berättat av J.G.Sjöstedt
Uppteckningsår: 1930 Född år 1841 i Rydaholm

Uppteckningen rör

Kungen, som red över Vidöstern.....	60-61
Historier om biskop Tegnér.....	62-68
Friherrinnan Sparre på Hjälmköping.....	69-71
Brukspatron Lindström på Ed.....	72-75
Den ogudaktiga frun, som försvann.....	76-77
Prästen, som kunde se vart själen kom, när en människa dog.....	78-79
När prästen Granstrand tog bort en lönn- krog i Gällaryd.....	80-82
Tjuvband.....	83-88
Lönnbränning.....	89-90

Landskap: Småland *Upptecknat av:* Martin Larsson
Härad: Allbo *Adress:* Platensgatan 23, Linköping
Socken: Mistelås *Berättat av* J.G.Sjöstedt
Uppteckningsår: 1930 *Född år* 1841 *i* Rydaholm

Uppteckningen rör

"Tvättuggla" (hermafrodit).....	91-92
Ta reda på tjuven.....	93
Hur Knallen fick sitt öknamn.....	94
Sagan om bonden, räven och ormen.....	95-96
Ordstäv och talesätt.....	97
Grötrim.....	98-100
Lytten: Vindögdhhet, harläpp, vådelsmärke....	101-103
Fosterfördrivning.....	104-105
Tillvinna sig kärlek.....	106
Ta reda på sin tillkommande.....	107-110
Bota skärvan: Tre gånger runt likkista, blod ur en krigares finger.....	111-113

Landskap: Småland *Upptecknat av:* Martin Larsson
Härad: Allbo *Adress:* Platesgatan 23, Linköping
Socken: Mistelås *Berättat av:* J.G.Sjöstedt
Uppteckningsår: 1930 *Född år* 1841 *i* Rydaholm

Uppteckningen rör

Det gömda liket.....	114
Kampastenar och deras användning.....	115-118
Förgjorda bössor.....	119
När far fick sin bössa förgjord.....	120-121
När Knallen förgjorde bössan för Skyt- ta-Jösse och hur Skytta-Jösse hämnades.	122-124
Den förtrollade haren.....	125-128
Årsgång.....	129-130
När Kulla-gubbarna skulle gå till jul- ottan.....	131-132
Väderleksmärken.....	133

LUDVIGS BOKFÖRLAG
ALLMÄNSBOKFÖRLAG

Sjuhultsbjörken..... 134-135

2848

Källe källa..... 136

Rackare-göra och hur rädd man var för

att utföra sådant.Förklaring..... 137-138

Den förste hästen,som i min hemtrakt

slaktades utan hjälp av rackare..... 139-140.

A. b.
2848

Ja, dä va inget vidare än att dä va en överste, eller om han va högare i tjänsten, som hade försålt se' te den onde. Så när dagen kom, när han skulle hämta honom, hade översten bjutt te se' nära vänner. Å då rätt som dä va, kom dä in en karl å ville tala ve honom. "Va' ä dä för en karl?" frågade di honom. "Jo, dä ä en sån utmärkter karl", sa han, "han har gjort me' så många tjänster." Å då va dä dä, att översten ville sitta å prata en stund. Men då axa' den onde te honom å sa: "Om du inte går mä, så kan vi göra upp'et, där du nu sitter, om inte, så följ mä ut nu." Å då gick di ut, kan veta, å som di kom ut, small dä te ett kano- neskott, å sen va han inte mer. - Ja, dä ä många, som berättat dä, t.o.m. Anders Jaenssen.

Försålt sig

ät den onde.

H.e.
2848

Dä ä en liten bäck mellan Jägareudden å Skaftarp, som di kal-
lar för Läritsbäcken. Ella va väl lärits däsamma som lärft. Å då
påsto' di, att skogssnuan eller skogsfrun, bykte å hängde ut å
torka' sina pjälta där å därför fick dä namnet Läritsbäcken. Å dä
ä många som talt om dä för me', ja, dä ä närapå att näen sett
frun där mä, för mönne mest ä dä fruntimmer, när di ser nåt, å di
benämnde henne skogssnuan, skogsfrun eller skogsråt. Men dä ä väl
bara prat dä mesta. Å jag har vatt ute rätt mycke i mörker, ä in-
te sett nåt, men att dä finns nået, dä ä då alldeles säkert.

Läritsbäcken.

Skogssnuan
hänger ut byk.

ACC. NR. 2848

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Larsson
Härad: Möbo Adress: Kristöping
Socken: Mistelis Berättat av: J. G. Göttsche
Uppteckningsår: 1930 Född år 1891 i Rydabro

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hil

Uppteckningen rör

När di fått barn, så innan di gått te körke, ä de' farligt å gå ut utan förklä'. I Virestad va ett fruntimmer, som fått barn, å så skulle hon springa ut. "Ta på de' förklä't, för de' ä så nära sjön", sa di åt na. Å rackarn i me', så fort hon kom ut på trappan, kom de' en å to' tag i na, men då fick han bara förklä't, men hade hon inte haft det på se', så hade di ta't henne i stället.

Di påstår de' ska va sant, att de' va ett fruntimmer, som ble bergtaget i Virestad, men längesen va de'. Di visste ju inte vart hon to' vägen, kan veta. Ja, di gjorde en visa om'et också. De' va en käring i Växtorpa socken, som tala om visan för me', men de' ä fel jag kommer ihåg na. I alla fall så

Bergtagning.

gifte karlen om se' me en annan käring, när nära är va gångna. När de' då ble bröllop, hade hans första hustru makt å gå hem. Hon kunde inte gå in, men hon ropte på'n, så han gick ut å tala me' na. Då ville hon ha nåt, men de' kommer jag inte redigt ihåg. Hon skulle ha en persedel (jag tror de' va ett strumpeband), som hon hade haft på se', när hon sto' brud,

"så slipper jag trollens hårda band.

Ej äktenskap av dig jag mer begär."

sto' de' sen i visan. Å karlen ville lämna't te na, men då ble di andra tosita, å menade att då to' di honom mä, så han måste låta de' vara. Men de' hade jag då inte va't ett tecken rädd för te lämna te na, nej, inte ett fnyk. Å de' ä ju bara skrock

förstås, men möjligtvis, att nån skit kan ju hända de' fanns
på den ti'n. - De' ä väl ett stycke över 70 år, sen jag hörde
visan.

2846

LIDEN UNIVERSITETEN
FOLKMINNENSKAPET

ACC. NR. 2848

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Hansen
 Härad: Albo Adress: Stora vägen 23, Albo
 Socken: Åstedeås Berättat av: J. G. Svistedt
 Uppteckningsår: 1930 Född år 1841 i Bydholm

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hif/Oid

Uppteckningen rör

Tomasmässenatt va dä nänting, som gick genom strö-
 marna, där som dä va kvarnar, så kvarnarna stante. Di sa, att
 dä va strömkarlen. En har så svårt ve te tro't, men dä måtte
 va en redig sanning, för dä va en gammal ^{som hette Abraham/} möllare i Skaftarp,
 som tala om dä för me', så dä ä närapå dä går å tro't. Abra-
 ham va inte en, som prata' å ljudde, å beläst va han i Guds
 ord, fast han va inte "andligt sinnad". Han va rätt gammal,
 när jag tala mä'n, för han hade fyllt 70 år, innan jag föddes.
 Han sa, att kvarnen stante varje år vid 12-tiden Tomasmässe-
 natt. Rätt som dä va, ble dä så tyst, så tyst, sa han, å när
 han då gick ut, sto' kvarn. Men Abraham va inte den som va rädd.

Tomasmässenatt.

Han gick allti ut i kvarn å skräppte mä'n. "Ja, dä är rätt", sa Abraham, "att du hjälper me' lite, för jag har så bråttom." Men rätt som dä va to' kvarnarna i sta igen, å då hade di sån fart, så di hade allri haft sån fart. "Sen kunde man mala!" sa Abraham. Å han ville aldrig, att man skulle bry se' om att dä stannade. "Dä går snart åsta' igen", sa han. En enda gång såg han en liten varelse, som va nära nog lik en människa, men bara kvarterslång, som sto' eller satt på långjärnet. - Ella hörde jag många paschaser om att di försökte dra på vattnet. Di ble ärga på att dä stanna', å skulle ha i sta dä med desamma. Men då gick hela skiten sönder, sa di.

2848

lij
2848

Den här grenadjär Blomgren tala' om för me', att han sett (Tomten.)
nåt, när han va ute å gick om julakvällen en gång. Då träffa han
på en liten gubbe, som sto' jämter vägen. Jaha, dä ä inte gott
å säga, va' dä va för en gubbe! Då sa Blomgren te honom: "Vart
ska I gå, färbor lille?" Å som han sa dä, så fick han se' en ö-
ring, så han höll på å inte rå mä å gå hem. Han va läng å stor
den där Blomgren, men skit, dä va inte så möet å lita på va' han
sa', "för han va inte rädder å sätta i en alekil", som gubben sa,
å dä ä då sanning att ljuga å lägga te, dä kunde han. Han hade
släkt härnere i N.Skyttebol, han va gift me' Inga-Stinas syster,
så han va härät rätt ofta, å dä disputerar' jag me' honom.

- 15 -
ACC. NR. 2848

Landskap: Småland Upptecknat av: M. K. H. H. H.
Härad: Åre Adress: Åre
Socken: Åre Berättat av: J. J. J.
Uppteckningsår: 1930 Född år 1841 i Åre

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

H. K. H. H.
C. A.

Uppteckningen rör

Di påsto', att di hade mjölkharar förr å att di rådde mä å göra dom uttå spingesticker. Men dä skulle va sticker, som va tända i båda ändarna i misshugg jag vill säj. Å förr hade di så många sticker i spisen, för di hade dom te lysa se' mä. Å di va så ilska, ifall di tände en sticka i bägge ändra. Dä kunde va dä, att di skulle ha en sticka å lysa se' mä lite, när en skulle gå efter nåt en ville ha. Dä kunne va att di satt å böta' å skulle gå efter en lapp, eller va som helst. Å då när di kom tebaks kasta' di stickan på spisen. Å sen kunde dä komma en aen eller samme person å tända i andra änden å inte akta på att hon va tänd förut. Om fruntimren fick si dä, va dä te bryta å

Mjölkhare.
eller
trollhare.

stickan, för va hon bara bränder i ena ännen va dä inte farligt.

Dä kommer jag ihåg mor sa: "I ska inte tända i båda änderna."

"Dä gör inget", sa far, "om en tänder i båda ännerna å i mitten
lite mä/
mä." Men dä kunne väl inte va bara dä, di finge lov å kunna,

för inte ginge dä för nån å oss å göra en trollhare å dä inte.

Men dä kan va däsamma, för dä va me' djävelens hjälp dä ble en
hare, dä klart. Å möet, som di sa, va osanning, dä klart.

Men hur dä va, sto' dä knappt inte te å skjuta ihjäl en
trollhare mä bly. Ja, dä va i alla fall en, som hette Sven Gus-
taf å bodde här nere i Långstorp. Dä va en stramer en på ett
sätt, den där karlen. Men vi va såna vänner, han å jag. Ja, dä va
dä dä, att han brukte gå å jaga. Å då hade han en gång uppe en

hare. Dä va så dära på våren, ja, dä va väl lite innan våren började. Ja, hun' körde på haren. Men så va dä ett torpställe i kanten på skogen. Dä bodde t.o.m. en grenadjär, som tatt avsked, där då, å hans hustru. Rosens hette torpet. Å allti' när di va mitt därföre, så trot skallet. Å dä va många gånger, dä gick så. Å då undra' han, kan veta. Ja, dä va ingen dumbom, den där Sven, för dä va en kvicker kär. Men dä sto' inte te på villkor, han gick omkring torpet, men inte att hunnen kunne få reda på slaget. Vi' Rosens stante dä allti'. Ja, di hade gärt inne torpet, förstås, men utanföre va dä tätt mä skog. Å då gick han å så' ut ett ställe, så han skulle si köksdöran, å där han va dold å buskarna. Å då va dä inget vidare än när han kom ut

om morron, fick hunden opp en hare. Å då sprang han så fort han kunne te sitt ställe, som han sett ut i förväg. Å rätt som dä va kommer haren å hunnen va efter, å köksdöran ho sto' öppen, å haren hoppa' in, å sen va dä inte gott för hunnen å få reda på haren, så dä inte va. Å när Sven Gustaf berätta' dä för me', så sa jag te honom: "Ja, dä ä nästan att jag tror de' på ett sätt, men dä ä knappt jag förstår'et ändå." "Dä ä en levande sanning", sa han, "så du behöver inte tvivla på't. Å jag har då inte talt om'et för så många, men dä ä för dä att vi ä så goda vänner." Å dä ä nästan, jag tror dä va som han sa, för vi va rätt mycke i beröring me' varandra, å jag kunde aldrig förstå, att han dro's må nån osanning. Nehej, hur dä va, så tror jag inte, att han

träffa på den där haren nån mer gång, men att haren va här, dä
va han nog.

Dä va en skytt på Ed, dä va i fars barndom, å dä va
far som talte om'et för me'. Å då va dä en hare, han sköt så
befängt många smällar på, men dä va alldeles omöjligt. Så tänk-
te han: "Dä ä väl en trollhare." Ja, då va dä inget vidare än då
ladda' han bössan å skulle skjuta ihäl haren, å då gjorde han se'
nåra skopinnar, som skomakarna brukte ha te pinna ve halvsuler.
Di hade inte pligg på den tin, utan di to' uttå furukärne å talj-
de te pinnar. Å då ladda' han bössa me' såna pinnar, men dä kan
ju hända han la' mer i na, men i alla fall ladda' han mä dä, å
krut förståss, la han också dit. Men dä rådde på haren, så han

dödde, men då va dä bara nåra stickestumpar å nåt mer, va dä va,
nån slags sock eller så där. Men dä ä då väl ingen sanning!

2848

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

A:o

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Gengångare har jag väl hört talas om. (Dir. Kuller far gick inte han igen?) Nej, för all del, de' ä bara slärv å dumheter, annars har jag nog hört, att di sagt det. Men om man träffar på en gengångare, ska man bara va djärver å fråga dem, va' di går efter, så får man snart veta det, å kan reda opp'at, så di slipper gå mer. Men si om Kulla far gick, de' ä nåt, som inte jag kan säga, men hört'et har jag.

Men si nu va dä så i den gamla tiden, att varje hemman hade sin del i körgårn, å där begrov di de döa. De va inte breare än di fick rum med kistan tvärs över. Di va väl nära 4 alnar på bredden, å en 7,8 alnar långa. Å där va bå Petter å

Gengångare:

hans hustru å hans son, Anders, Kulla farbror , begravna där förut. I alla fall va det så, att di grov galet, di grov längre åt väster. När vi kom te kyrkan begravningsdagen, det va på en söndag, sa jag te dom:"Dä ä inte Kulla grifteplats." Å det va många, som kiva med mej. "Ja, dä hjälper inte", sa jag, "det ä inte Kulla grifteplan. Ja, sen grov di i alla fall upp en å flytta'n för att släkten skulle bli samlad. Men då börja' di föra ut, att han gick hem å inte fick ro i graven, så di vatt tvungna å flytta honom för det. Å han å jag hade då varit så goda vänner, å jag frågade sen i tromål hans hustru, Stina-Kajsa å hans son Karl, som nu har Kullen å som ä bror te dir. Kulle. "I kännen te mej", sa jag, "så I veten, att om det ä nåt hemligt, så rår jag mä å bära det." Men di försäkrade, att han inte hade visat sej efter sin död, å de' tror jag di tala sant. Men dä ä en del, som pratar så blint, som di hade tungan i näven, å di påsto' t.o.m. att hans pojkar i Amerika hade haft ont å'n. Så kom en av dom hem. Det var förresten den, som brukar skicka te mej 25 kr. varje jul. Å då fråga jag honom. Men han sa: "Nej, kära hjärtanes, vi ha varken hört eller sett nån."
(Jfr Nils Jönssons samling: Gengångare, sid.:)

2848

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

W. L.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Ja, de' va i alla fall en dräng i Hårda, som skulle gå te Skaftarp en kväll. Å då rätt som de' va, så ble de' lite' ljust framför honom å så fick han se precis som ormar, å rätt som de' va, va di runt om bena på honom. Å di slängde om bena å va så ilska, så di spruta' redi't eld, å di låg så, att var han steg, sto de' inte te, utan han steg på en orm. Å drängen ble redit rädder, så han låg rätt länge te sängs, efter va di sa. Men si bara han haft en rivspetebunt me' sej å rivet eld, så hade han blivit å me' både ljussken å ormar, för si de' hade det inte tålt. Ja, de' va många, som sa, att de hade sett lite skit därnere.

Drängen och de
eldsprutande
ormarna.

vid mossen mellan Hårda å Skaftarp. Men för min räkning tror jag definitivt, för jag tycker, jag skulle fått se nå't själv nån gång. Många gånger, när jag gått i mörkret, har jag tänkt: Om något kunde visa sej, så man kunde få se, hur de' ser ut.

2848

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Cia

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

På en påskaresa to' hon mä se' sin systerdotter för att hon skulle bli lika go'er. Å då lärde hon se' så mycke, att hon kunde göra hysset sen, så henna moster ble grepen. Å då va di där på gillet, å kan veta, käringen tyckte dä va lek å lust å spel alltihop. Men flickan ~~flickan~~ hörde't, som dä va, hon hörde de fördömda andarnas jammerskri, för hon hade inte läst se' fram än. Å dä va ju kalas, dä va en sak dä, men dä va inte gott å äta för flickan. Men Satan sa te käringen: "Du skulle inte tatt mä flickan, för hon kommer att röja de'." "Dä ä inte farligt", svarde hon, "hon blir snart lika bra som jag!" Men dä slo' i alla fall fel, dä fick käringen veta om sen!

Kapten Elin.

(trollkäring)

Flickan kom sen uppåt landet å tjäna hos en rik herre. Å då hade hon ju lärt se', så hon kunde göra en del konster. Då hon gick å städa' rummen, kunde hon få kvasten att dansa omkring se'. De andra pigerna skvallrade för herrn, å han fick se henne göra bå dä å andra hyss, men han bara skräppte me' flickan å berömda na. "Dä ä inte många, som kan göra så", mente han på, "vem har lärt de' dä?" - "Dä har moster." - "Dä va en snäller moster, du har. Dä hade jag lust å lära me' lite också", sa han å bara berömde henne. "Kan du mjölka mer än du ska?" "Dä kan jag", sa flickan. "Kan du mjölka torparns ko härnere, som nyss har kalvat?" - "Ja, dä kan jag." Så satte hon se' på en pall, å man hämta' ett spann te henne, å så

börja hon mjölka, så dä frasa' om'et, fast torparns ko sto' därnere i lagårn å hon satt inne i boningshuset, men hon hade väl nåt, som dro te se'. Efter en stund lät hon bli å mjölka'. "Hur veter, du inte mjölkar?" sa herren te na. "Ja, dä ä inte värt å hålla på längre", sa hon, "kon tål inte mer." "Bara mjölka!" sa herren. Så fortsatte hon en stund te, men så höll hon upp igen å sa: "Nu går dä inte an längre, då kan kon dö." "Dä kan ingen hjälpa", sa han, "bara håll i å mjölka!" Men rätt som dä va, va dä stopp, dä gick inte å mjölka mer. "Nu är kon dö", sa flickan. Men herren han bara berömde henne ändå. Men när torparn fick se sin ko ligga död i båset, gick han upp å va alldeles hängfärdig/
te herren/å talade om, att hans bästa ko hade dött. "Dä va ju

lessamt", sa herren, "men lugna de', när du går hem, så gick
åttå mina/
åt lagårn å ta en ko där, vilken du vill!" Då, kan'ta, ble dä
för torparn/
glädje redigt, men han kunde aldrig begripa, va' dä tog åt
herren, som va så snäll å gav honom en ny ko.

Å då så grep di kapten Elin å häktade henne. Ja, hon
bodde nog inte så långt från gården, där flickan tjänade. Sen
fråga' di flickan: "Känner du nån mer, som va mä på dä där här-
liga kalaset?" "Ja, om jag får si dom, så känner jag igen dom",
sa hon. Å då va dä ett par karlar, som fick följa me' henne, å
di for över hela Sveriges rike. Två kände hon bestämt igen. "Di
va mä på påskagillet", sa hon, så di brändes di mä.

Så gjorde di ett bål å band fast kapten Elin ve en påle.

Å elden to' fart, men då va som den inte bet på henne. Hon bara dansade vid stolpen. Då gick länsman fram å stack sin sabelspets i värmen, å då nästan di kunde förstå, att hon kände värmen lite mer, men di tyckte inte, att elden bet fullkomligt ändå. Men då sto' dä en äldre herre där, som hade silverknappar i sin rock. Å han to' å skar dän dom, å dängde dom i elden, å då to' värmen fullkomligt på henne. Men gubben, som släppt te knapparna, ble krumpen i ett tag, så han kunde inte gå från stället, utan di fick lov å bära bort honom.

2848

LUNDA UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

(Se även förra årets samling, acc.n:r 2348, sid.37)

2790

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

C.a

2848

Det va en soldat, som var ute å sådde om våren. Å då kom det en virvelvind å schwärvade te säden i skäppan. Men så hade han en kniv instucken i såskäppan. Den to' han å dängde i vä'ret, men den kom aldrig igen. Men så va han uppe i Norland 1808 å 1809, å då hade han gått in på ett ställe, ja, jag tror han va inkvarterad där. Å då fick han se sin kniv ligga där på bordet. "De' där ä ju min kniv", sa han. "Ja, det ä det", sa käringen, "men den högg du i låret på mej, när jag va ute å samla' säakorn." "Ja, de' kan så va", sa han, "men du skulle väl inte tatt säd från mej, som har så lite." Men det låter ju lite snett förstås! - Annars va de' en stor del av soldaterna, som varit uppe i Norland, som kunde en hel del. De' va ju många som inte brydde se' om tocke där, men di kunde mest nået, di som vatt mä däruppe .

Skriv endast på denna sida!

Trollkärigen

i virvelvinden

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Cia

Uppteckningen rör

Uppe i Gällaryds socken va en gubbe, som di kalla Skytta-Jösse å som va till hälften människa å till hälften troll, så han kunde bå va tesammans med troll å va i sällskap med människor också. Di påstå, att det var ett troll, som haft ett fruntimmer, å hon ble med barn, å så kom Skytta-Jösse te vär'an. De' skulle ha vatt på en gård, som heter Fällorna.

Mellan Gällaryd å Växtorp ä de' stora skogsmarker å där uppehöll han sej mycket. Å så va det en, som heta Erland som bodde i kanten på Växtorp. Han va ihop mycke' me Skytta-jösse å jaga, å Erland tyckte mycke om att va ihop me honom, för mestadels så blev jaktlyckan mycket god, när han va med.

Skytta-Jösse.

(halvtroll)

Gällaryds b:n

2848

Så va de' en gång på vintern, när de va ute å jagade. De' var kallt å snöyraå de hade långt hem till Erlands. Då sa Skytta-Jösse: "Ja, du får väl följa med mej hem." "Ja, men du har väl inget hem", sa Erland. Men rätt som det var, kom de te en stor gård, som va så obegripligt fin. Å de gick in i stugan, å där sto sängar, å där la' di se' te morron. Då steg di upp å gick ut för att jagaigen. När de gått en sväng i skogen, pekade Jösse på en liten tuva å sa: "Se där på tuvan har du haft ditt huvud i natt." "Ja, du ä då en kanalje", sa Erland.

En gång kom han te en gård, som hette Tagel å som ligger vid södra änden av sjön Hindsen. De' va vinter å kallt då mä. Han kom in te dom i köket å sa: "Ja, jag vågar knappt

gå längre. De' ä så kallt, så jag får lov å gå in å värma me'.
Å så har jag gått en sån léer väg." "Hövet har du då gått?"
frågade man honom. "Jo, ja har gått från Hindsekind, men jag
har gått på sjöbotten å där va så stenigt. Men ni ä väl inte
ärge på me'?" - "Varför skulle vi va arga på de'?" - "Jo, jag
slo' ut en kanna öl för er då ä då. De' va nån fest här." -
"Ja, men den slo väl inte du ut," sa en av pigerna. Hon hade
nämligen tappat en kruka öl då. Hon kom just ur källaren å
skulle gå in me' krukans, men rätt som de' var tappade hon
kärlet, å kan veta, hon kunde inte begripa, hur de' gått te.
Inte visste hon, att de' va nån Skytta-Jösse. Men då tala'
han om, hövet de' förhöll se' . "Jo-o", sa han, "de' va så

att jag var här den dan, men jag var inte ensam, utan vi va en hel rad, vi va tolv stycken å jag va sist, men vi va osynliga för människorna, de' ä klart de', å vi kom å red. Då mötte vi de' i trappan ner te källaren, å allihop, som red före me', så spottade de i drickat, men de' visste jag, att de' inte va bra, å då re' ja efter å slo ut drickat, just när du skulle gå in me' krukana."

En annan gång va de' en som skulle ut å resa. Men när han kommit ett stycke på väg, kom han å tänka på, att han kanske inte skulle ha tagit så många pengar me' se'. Å då just mötte han Jösse. "Kan du gömma dem åt me'", sa han te honom, för han va säker, Jösse, de' va inte farligt. Di sto

under en ek å pratade å då to' Jösse å band upp pengarna i eken. "Ja, men där ska di väl inte va." - "Jo, jag ska nog ta dän dem sen när du vill ha dem", sa Jösse, "å ingen ska kunna se pengarna i trä't eller kunna ta dem, fast de ska kunna höra, hur de' skramlar." Jaha, när mannen kom hem från sin resa, så kom han te Jösse å fordrade igen sina pengar. Å han va mest misslynt på Jösse, för han hade varit vi trä't, å inte sett nåt där. Men då sa Jösse te honom: "Gå du bara te eken, så ska du nog få se dina pengar!" Ja, då gick han dit å då såg han pungen hänga uppe i trädet å tog ner den, å då va pengarna mycke' riktigt kvar där.

När han skulle dö, mente di på att di skulle skicka bud efter prästen. Men då prästen skulle ge se' iväg, ble de' sånt obegripligt oväder, så de' va inte vetigt, så de' ble inte å, att prästen kom dit. Kista hade han själv lagat te i förväg. Han hade tatt en gammal ihålig ek, å så hade han tatt en annan stock å vänt te te lock. Å så hade han sagt te dom, att di skulle begrava'n på ett berg inne i skogen, men vägen dit va då så skärvig å stenig, så de' va mest omöjligt å få dit Jösse. Så va de' nära förvetna gubbar, som tänkte: "Vi ska bestämt gå å titta på Jösse's kista." De' var på en söndag strax efter sen han hade begravts. När di kom fram te platsen, där kistan va, lyfte di på locket, men som di lyfte på locket, va de'

precis som om Jösse ville te å stiga upp ur kistan, å då ble
di så rädda, å sprang hem, så de' va inte vetigt.

2848

De' är Petter Israelsson, Kulles farfar, som berättat
detta för me', å Petter hade hört de' berättas av sin far, Israel,
sa han.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Cib

Uppteckningen rör

När Stina i Karshult hindrade räven att ta lamm.

Ja, Stina i Karshult, ho hade besökare! Petter i Björnhult, Gällaryds socken, talte om för me', att han hade ont å att räven to' lamm, å får mä, för honom, å då de' te sträcka å te Stina i Karshult. Men när han kom dit, va de' så möet folk, att han knappt kunde komma in. Han satt å prata med dom en stund, men så tyckte han, att de' dro å för länge, innan han fick tala me' henne. "Jag har inte så långt hit, så jag kan gå hit en annan gång, jag vill inte besvåra henne idag, när de' ä så möet folk här", sa han. När han då öppna' dörren å skulle gå, ropte hon på'n: "Petter, ska du inte uträtta ärendet?" "Ja", sa han, "kära mor har så möet folk här, å jag har inte så bråttom,

Stina i Kars-
hult.
Makt med djur.

så jag kan väl komma hit en annan gång." "Ja, jag vet ditt ärende." sa hon. "Men kom hit i höst, när du räknat in dina får, med räkning på hur många du förlorat, så ska jag betala dom." Nej tack, han ble inte å med en enda, inte en, inte så möet som ett lamm, så de' va inte farligt te lova. Å detta ä en tydlig sanning, för han talte om'et själv, å han va en ordentlig karl å ingen ljugare. Så nået kunde hon, men nu för tien finns inte sådana.

2848

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

C: b

Uppteckningen rör

Petter på Häradsskogen bodde uppe i Slätte socken. Han va torpare te yrket, men han va mycke ute å doktorera också. Å han å jag va då så goa vänner. Jag träffade honom tjoatals gånger. Å ofta satt han hemma hos oss, å vi pratade, å hade för det mesta ett halvstop brännvin framför oss, för brännvin va han begärliger på. Å han kunde nog mer, än di trodde om en. Å spörs ve, om han inte va en sån som Stina i Karshult, för om di inte köpte av medicinen, som han ordinerade, så ble di bra i alla fall. Han ordinerade bara för te lura dom, sa en del. En gång sa jag te honom: "Men jag har hört, att du har varit i Norland." "Jaha", sa han, "jag va mä di där bägge dok-

Petter på
Häradsskogen.

torerna som uppassare. I tre år va jag däruppe, annars vore de' inte värt, förstår du, pojke." Alldeles samma ord sa han. Men jag va då så dummer, som inte fråga honom mera om den där norlandsvistelsen. Å att han kunde nåt, dä va en sak dä. Å dä va en märkvärdiger gubbe på ett sätt. Han bara to' om pulsen, å då kunde han säga va' åkomma man hade.

Mari min hustru va lite dålig en gång. Hon hade lite ont i underlivet, det värkte ibland, men inte jämt. Ella va hon hjälpe ligt hällsamen, Mari. Jag träffade honom då nere vid Ivars. Han va på väg te Skaftarp. Di hade hämtat honom över sjön. Det var på vintern å sjön va isbelagd. "Det va bra jag träffade dej," sa jag. "Du får lov å gå hem å doktorera min käring."

"Å skit, står inte heller hon rycken", sa han. "Ja, men du kan gå opp i vårt å lockas mä na, ta na i armen å gå åt skåpet, så kanske du får en sup", sa jag å bara gycklade. Det var på morron jag träffade honom, å sen frågade jag Mari, när jag kom hem, om han varit där. Å hon ble då så befängda ärger. "Va' skulle han här å göra?" sa hon. "Ja, men du grumsa' ju om att du va sjuk", sa jag. - "Ja, du ä då så dummer", sa hon å va bara arg. Ja, Petter kom då inte den dan å inte nästa, men den tredje dan kom han kl. 10 på kvällen. Då, kan veta, hade han vatt i Skaftarp hela tiden å gått från den ena stugan te den andra å pratat å doktorerat. Så vi satt å prata om Skaftarparborna å deras fruntimmer å gick igenom möet den kvällen.

Vi hade satt oss ve spisen, han å jag, å Mari satt ett stycke bort. Rätt som det va gick han å tog tag i armen på Mari å kände na på pulsen. "Ja, dä ä inte så farligt", sa han, gick uppåt vinden eller gå ut en sväng." Ja, de' gjorde Mari, hon gick ut en sväng, å kom in igen. Men rätt som hon satt där, to han tag i na igen. "Släpp Petter", skrek hon å sprang åt sängan. "Dä trodde jag allt", viskade han tyst te mej, "för jag nöp te lungådran." Sen steg hon opp igen, när hon legat lite. "De' ä ingenting, som ä farlit", sa han, "så vi ska väl försöka råda bot för det." Å så ordinerat han nånting, å det va inte så konstigt, för de' köpte jag på Värnamo apotek sen. Men de' va ju de' också, att hon va me barn. Å se, de'

kunde Petter se. Det begrep han så väl, när fruntimren va med barn. "Du ä dä så besatta dummer", sa Mari, "det vet jag väl lika bra som du, hur de' ä." Å de' hade då inte jag vetat förut, att hon va så vören, för de' va inte så långt gået, så de' syntes. Men Petter, han försto se' på sånt, å det kunde han säga t.o.m. fast inte fruntimren själva kanske förstätt de' än. Å jag köpte, som sagt, medicinen på apoteket, å Mari ble då alldeles bra. Den åkomman hade hon inte mer.

Petter gick årsgång också. De' va i Anebo han skulle gå första gången. De' va en som gått förut mä. Å så när di gjort va' di skulle, di hade vatt ve klockerna å framme ve altaret, å skulle gå ut, va dä som en stor eld brann utanför dörren.

Årsgång.

Dä blossade högt upp. Men den som gått förut, han va inte rädd. Han gick bums i. Men Petter hade helst velat vara ifrån'et. Å han va inte så gammal heller, han va inte redigt fullväxten, han kunde väl va en 16,17 år. Å han låfte, att det inte skulle upprepas. "Kommer jag lyckligt igenom, så får dä va bå första å sista gången jag går." Men han rådde inte mä å låta bli, utan han fick dras mä'at. Han gick årsgången i ett otal år.

Men te sist ville han inte gå mör, men då visste han inte hur han skulle komma ifrån'et. Men då va de' en som sa te honom: "Du ska laga te ett par nya stövlar å du ska inte ha dom på foten förrän julakvällen, men då ska du ta dom på, så går du inte så långt, förrän du får tanke te vända om." Men

han skulle aldrig haft dom på se' förrän julakvällen, han fick inte prova dom en gång. Han gjorde så, men han rådde inte mä på villkor å låta bli å gå ändå. Si, di har sånt begär efter't! Han gick ett litet stycke från hemmet, sen slapp han ifrån'et, å kunde gå hem igen. Men sen måste han gå ut en sån där liten sväng varje julakväll, så redigt slapp han inte ifrån'et. Ja, han tala om'et själv, Petter, för mej. Om dä ä sant eller osant, vet inte jag.

Å di har inte makt å låta bli! Så nået ä dä väl. Å dä ä inget annat än en ond ande di talar mä, när di går ut om julakvällen. Å di påsto', att di kunde få se rätter, som dro' hölass, t.o.m.

Petter ville bra gärna ha starkdrycker, fast jag såg honom då aldrig full. Då va en gång, när han satt i vårt, som han bara satt där å töjde, han ville inta bra gärna fråga, men när dä gått en stund, så kom det i alla fall: "Ja men har du ingen sup, Sjöstedt?" "Ja, dä va så sant", sa jag, "dä har jag alldeles glömt." Så tog vi oss ett par supar, eller tre.- Ja, dä va förresten samma gång, han botade Mari för hennes värk i underlivet, så jag hade ju lovat honom i förväg, att han skulle få.

C. b / G. l

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

De' kan väl hända, att han hade aning om något. I alla fall så va de' bara de', att jag blivit av med 50 kr. en gång å då sa de te me', att jag skulle gå till Litena-Johannes. Men det va inte så möet me hans slugskap. Å inte hade jag behövt gått te honom, för jag visste ändå, vem som tatt pengarna. Jag hade vatt i kyrkan, å när jag kom hem, hängde jag rocken mellan köksdöran å dörren in te kammarn. Sen va de' en morron, som jag skulle gå åt Slätthögs socken å då glömde jag portmonnän hemma. På den ti'n hade jag också lite handel. Å då hade de' vatt ett fruntimmer hemma den da'n, ja , hon va bekant förstås, hon va mest som lite barnflicka

Se tjuvar.

Litena-Johannes

hos oss. Min hustru, Mari, hade då bett henne stanna å se efter pojken. Jaha, de' skulle hon göra. Så var Mari uppe på vinden ett slag, å då kom hon upp te Mari å sa, att hon inte ville va ensam därnere. "För om de' kommer bort nåt, så skyl-ler de på mej." "Åh, prat", sa Mari, "gå du bara ner å se om pojken!" Johannes frågade, hur jag blitt å me' pengarna, å jag talte om för honom, men jag sa inte, att jag var tämmeli-gen säker på, vem som tatt dem. Å där va då inte möet jag fick veta av Johannes. "Du har väl ingen i huset, som du är rädd för att de kan ha tatt dem?" - "Nej, för all del", sa jag. "Ja, jag ska skicka henne eller honom bud. Men om de' ä så, att hon eller han, vilket de' nu än är, har gått över rinnan-de vatten eller gått te nattvarden, så kanske budet inte når henne", sa han. Men inte hjälpte de' så möet. I alla fall så kom de' ut, att de' va hon, som varit å tatt pengarna. Då kom hon hem till oss en gång, när jag var utgången, å gick te Mari, som va ute på åkern. Där va också en gammal avskedad soldat, som hette Skruv. Nu ville hon i vittnes närvaro, att Ma-ri skulle befria henne från ryktet. "Nej", sa Mari, "för det ä du som tatt dem å ingen annan, så du behöver inte skylla den ene eller den andre!"

C 16

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Här å var fanns de' förr di som kunne nået. Å i Amerika vet i katten, om de' inte finns nära nu mä. Jag hade en svägerska i Amerika, som hade en pojk, som va sjuk å dog sen. Så va Elise, min flicka, rest åt Amerika, å hon va hos Lina, min svägerska. Di bodde i Chikago. Då hade di hört talas om en käring, som skulle va kloker. Å så to' di å reste dit, å de' va ändå på en söndag. Lina uträttade ärendet, å då sa käringen: "Du har kostat på pojken så mycke, men bry dej inte om å kosta på honom nå mer, för han blir aldrig bra, å de' dröjer inte länge, förrän du får följa honom te graven." Så hon var då ärliger på de' viset. Så säger hon te Elise: "Har inte den här flickan nået, som hon ville mej?" Å Elise hon va ju bara mä för säll-

Skriv endast på denna sida!

Käringen, som
kunde se idet
fördolda.

skaps skull. Hon va ju ogifter förstås, men välväxt va hon.

"Nej jag har inte nåt", sa hon. "Ja, men de' ä väl nået, du

skulle villa veta?" - "Ja, om jag kunne få veta, hur di har'et

där hemma." Så satt hon en stund å så sa hon: "De' va ett fint

hem, du har. Sjön går så nära, å på gården ä stora, vackra

trääd. Å där ä en stenbro, å dä ä tre steg opp, men dä ä man

på den övra stenen." Å de' visste inte Elise, att de' ^{va/} tre steg,

så de' fråga hon mej, när hon kom hem, å då sa jag att de' va så.

Men sen fråga Elise: "Hur ä de' möjligt, att I kan se det?"

"Å" sa hon, "de' ä väl inte så konstigt. Jag är i ditt hem, å

di har hälsan å de' står väl te där. Å vägen går förbi på ena

sidan, å på den andra ligger sjön." De' sa hon uttryckligt be-

stämt, sa Elise. Men de' va då väl fel, att hon va här! "Men de' va väl inte ärendet?" sa käringen. "Du har allt en pojke, du tänker på. Du har en så kallande fästeman, men du ska inte bry dej om honom, för han ä en sämre persedel. Men du möter en på den å den gatan, å han hälsar på dej, men du bara snurrar förbi honom. Men om du möter honom flera gånger, å han hälsar på dej en gång te, så kan du vända dej te honom, för han ä värd å ha den, å de' ä en stor lång karl, å bastanter, så du kan inte få en bättre." Å Elise gjorde, som hon va lärd. Första gånger-na snurrade hon förbi honom, men de' va visst tredje gången som hon stante. Å di kanske hade hälsat på varann förut, innan hon vatt hos käringen. Men hon kunde inte få bastantare karl,

för di gifte se' sen, kan veta. Nykter å ordentlig va han.

2848

Di kom hit över te Sverige sen, å han köpte sej en gård i

Västergötland, uppåt Värmlandshället te.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

C. i

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Här uppe i Ljunga socken hade di så gräsligt me' maer, men de' va bra hö på dem. Nu ä di uppodlade, men förr växte de' bara långt gräs där. Då va de' en änka där, å så va de' en gubbe, som kom å fråga, om han kunde få lite arbete hos änkan me' te slå. Jo-o, de' kunde han få. De' va ett bra stycke å gå, innan man kom fram te maerna. På morron fick han mat, så han åt se' mätter, å så fick han lite mat me' se', å sen skulle di gå te honom me' mat. Å när de' kom te middan, kom pi'an te honom me' mat. Då hade han inte slått ett hack, utan han låg ve la'an. Ja, maten tog han, å då skulle han äta, "Sen får de' väl lov å bli slå å", mente han. På natten va han inte hemma, å på morron kom pi'an, å då låg han vi ladan å hade inte

Den duktige
slätterkarlen.

slått ett tag. "Ja, jag får väl lov å upp å slå", mente han.
"Ja, de' måste väl bli nåt, så jag får räfsa", sa pian. Men
när de' inte ble nåt te räfsa, gick flickan hem. Ja-ha, han va
där den nattan mä, å när flickan kom nästa dag, låg han vi la-
dan. "I dag får de' lov å bli slå å", mente han. Han fick sin
mat, å flickan skulle gå hem. Men då sa han: "De' gick en häst
långt där borta vi kanten, å de' va en viter kamp. Vems ä den
hästen. De' ä väl inte eran?" - "Nej, de' ä de' inte." - "När
du kommer hem, så säg te dom, att di tar bort den hästen."
de' gjorde flickan, å hästen to's dän. Men då när hon kom den
tredje dan, då fick hon räfsa. . Då hade han slått å bå sin ma
å allihöp de andra, så de' lå' slått hela maerna. Men han ville

ha dän hästen, annars kanske bena rukkit å. Så de' va nog en
redi'er slätterkär, bara han kom i ordning. - Å han va nog
en naturlig människa.

2848

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

ACC. NR. 2848

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Härnere vi' Upplid ungefär, sa di att de' va ett par pi'er eller flicker, hur gamla di nu kunde va, som ville tas me' ett stycke å skära. De' va när gårdarna lå tesammans, ä di hade åkrarna ihop. Di kunde va en åtta, tie bönnor, som hade åker ihop. Så de' kunde va rätt så stora åkrar. Å sen hade di bara märken, stora flata stenar nersatta i jorden vi' ändarna av åkern, för te utmärka, var gränserna gick. Men di här fruntimren ville skära om nätterna, å de' fick di ju. Men då va de' en gubbe, som va förveten å ville se, hur de' skulle gå te. Å han hade gått dit å krupit in i en buske. När di börjat, sa den ena flickan te den andre:

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

C: i / Mid

Pigorna, som
skar säd om nat-
ten.

Du gör bänn,

å jag skär hänn,

men de' ä ett par ljus därborta i busken, nyp ut dem.

2848

Å han ble blinner, så han rådde inte mä å gå hem själv.

Men så många ställen, di tagits me', va de' skuret på morron.

*J. b /
M. g*
2848

Jag kommer inte ihåg, vem dä va som talte om'et för me',
men i alla fall så va dä dä, att dä lyste i rikssalen, ja, dä va
på nattan förstås. Dä va så ljust, som dä vatt på ljusa dan.
Å då gick konungen å ett par, tre herrar mä honom dit. Å då
skulle den ene av dom öppna dörren inte rikssalen, å gjor'e så
mä, men bara så dä ble en liten springa å titta genom, sen slo'
han igen dörren me' en hiskelig fart. "Jaha", sa han, "dä ä min
skyldighet å t.o.m. att jag gått ed på'et, att jag ska lyda Ers
Majestät, men öppnar den här dörren en gång te, dä gör jag inte."
Ja, då öppna' kungen själv dörren. Å där såg så förskräckligt
ut, me' döa kroppar å blo', så gräsligt, att en kunde bara inte
titta på't. Men kungen va inte räddare än han fråga: "Skall detta
ske i min tid eller efter mej?" Dä svara' dä: "Den sjätte regen-
ten efter dej, ska detta ske." - Ja, dä har hänt många färder i dä
här fattiga Sverige!

Karl XI:s syn
i rikssalen.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

J. b.

Uppteckningen rör

De' ä nog rätt länge sen, nu då, när konungen red över Vidöstern, sjön söder om Värnamo. Det ä då fel, att jag kommer ihåg va' han hette. Men dä ä klart att dä va, när dä småkonungar, ella hade dä ju stått i svenska historien. I alla fall så va det en konung, som red ut från Hängers socken. Di va i batalj naturligtvis, å så di på å skulle ta honom te fänga. Men dä sträckte han ut på sjön, förrän te låta ta sej tefänga, för dä hade di ött honom i alla fall. Men hästen kunde ju simma. Å när han kom på halva sjön, kom han på ett berg, å det var flackt, så hästen kunde gå upp på't. Å dä steg han å, för han va ju vattendränkt i alla fall, å vilade bä se' å häs-

Kungen, som red
över Vidöstern.

ten. Å så på andra sidan sjön, där sto' en pi'a å tvättade byk, å då to' han å se' sin silverkedja. Hon va så lång, så hon gick då om halsen. Å så sa han att om han kom lyckeligt över, så ska pian ha kedjan. Å när han hade stått där som han tyckte, la han ner kedjan där på stenen, för han mente att han skulle lägga den där, för han trodde inte att han skulle komma över. Ja berget ligger förstås under vatten, men när det är riktigt lite vatten, syns berget lite. Men hästen gick över mä'an i alla fall. Å då sa han te pian: "Det ligger en silverkedja på hällen, där jag vilade, å den ska du ha, för de' lovade jag, om jag komme lyckligt över." Å han hade tatt märke på land, var berget var, så di rodde sedan ut efter den.

De' va bönnere därnere i Tännö, som berättade det för mej, så jag har inte läst det, utan det ä bara efter prat.

2848

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

ACC. NR. 2848

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

J. L.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Ja, han va då en luv, den där Esaias Tegnér. Han va då inte i det skicket, att han skulle va biskop. Han skrev ju bara romaner. Å han ble biskop på så sätt, att Karl Johan sa te honom: "När jag blir kung, ska du bli biskop." Å dä skulle han bli därför att han lärde Karl Johans hustru svenska. Karl Johan själv lärde se' aldrig svenska. Ja, pladdersvenska kunde han ju, så han redde se' te prata.

Sen när Oskar I skulle krönas, tror jag dä va, så trodde han, att han inte skulle bli bjuden. Å då to' han å skicka opp en sång te Stockholm, å dä va då fel, att dä va nån mänske eller nån uttå sångarna däruppe, som kunde sjunga den. Å då fick di

Om biskop

Tegnér.

lov te skicka efter biskopen i Växjö, som hade skrivet den, å då kan veta, gick dä galant. Di ville ovillkorligen höra visan, å så kom Tegnér te bli bjuden på så sätt.

Å han hade då inte annat än spektakel för se'. Dä hällde lite ute på gården, där han bodde. Å då när dä va kallt en gång, to' han å slo lite vatten där, å när dä hade frusit, la' han lite löser snö ovanpå. Å sen kom den ene efter den andre å föll ikull. Å Tegnér, han satt därinnanför sitt fenster å gjorde en visa om'et. Far hade na åskriven. Å dä ä också far som berättat för mej om Tegnér, dä mesta åtminstone. Men dä ä fel, att jag kommer ihåg, hur ho gick visan. I alla fall va dä en käring, som kom å gick förbi, å hon dask i backen, den mä.

Då skrev han: Huh! Jag ryser,
 Mutta fryser.
 Stackars gumma!
 Hur hon fall.

När han va i Stockholm en gång, kom han en kväll te
fråga vakten, va' klockan var.

"Hon är i tornet", svarade gardisten.

"Vad lider tiden?" frågade han sen.

"Tiden lider ingen nöd", svarde han, men dä ä i alla
fall så dags, att en biskop skall hemma vara."

Då undrade biskopen, va' dä kunde vara för en, som han
pratade mä, å gick fram te gardisten. Å när di började talas

ve, så kände han igen honom. Där va en uttå hans studentkamra-
ter, fast där gått tebaks för honom, så han ble aldrig annat än
gardist. Å sen ble där då där, att gardisten skulle gå te bisko-
pen dan efter. Å då när han kom dit, prata' di om ett å annat,
å te prata sto' se' gardisten lika bra som biskopen. Men där
skulle di skriva ett stycke, å då, kan veta, skrev di var å en
för sej. Men efter en stund gick gardisten ut. För si, när han
fick pennan i hand, kunde han inte samla se', å då skulle han
gå ut för att samla se'.

"Jag undrar, va' han har skrivit", tänkte biskopen, å
gick fram å tittade på hans papper. Där sto' där:

Jag gick mig ut åt världen

å tänkte bli poet.

Men där stante dä, å då när biskopen fick se dä, så
to' han sin penna å skrev:

Så fick jag ont i röven,

å sprang så ut å sket.

Å då när gardisten kom tebaks, ble dä då inte nå mer
skrivande.

Hans dotter skulle en gång skriva brev te sin fästeman.
Å då hade hon skrivit dä färdigt å lagt ihop dä mä, men hon
hade inte förseglat dä. Å så gick hon ut. Å, nu då, i anseende
te, att dä va oförseglat, öppnade biskopen brevet, men han
tittade inte på va' hon hade skrivit. Dä hade han inte tid te,

hon kunde ju komma på honom. På den tin hade di inte nära ku-
vert heller, utan di vek bara ihop papperet å försegla' dä.

Då skrev han under dä, hon hade skrivit:

Jag ska giva dig en krans,

den bästa, som i världen fanns.

Men som han ä växen fast vid lären,

så vill jag giva dig ett prov på håren.

Å så to' han å ryckte å se' nära strån från poli-
songerna å la in i brevet å la ihop dä. Å när hon kom, så för-
segla' hon brevet utan att veckla upp dä igen. Kan veta, hon
hade ju gjort i ordning dä förut. Å sen skicka' hon å dä.
Men fästemannen såg nog på stilen, att gubben vatt emellan!

Biskop Tegnér å Östergötlands biskop, di kom te dibbla en gång, för hur dä va Linköpings biskop tyckte han va lite likare, kan veta, när han va från dä feta Östergötland. "Jaha, du", sa Tegnér, "Östergötland, dä ä väl inget mä dä." Å så to' han å gjorde ett rim om Linköpings stift:

Vadstena vankare

å Skänninge hankare

å Linköpings män /där va dä lite vöret, för
där va dä män åtminstone/

å Norrköpings borgare

å Söderköpings sorgare /Söderköping ä ju en
liten dåli'er sta./

dä ä Linköpings län.

Å kan'ta, dä lot inte så befängt väl, när dä skulle va ett skräppelän. - Ja, han rådde mä, den där Tegnér, å va' han sa, dä ble' mest utlagt på vers.

J. e

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Det var en soldat, som hette Oder. Han va skraddare. Då va samme Oder, som träffade på ett par gästar, som slogs så galet, så dä va inte vetigt. (se förra årets samling!). Så skulle han sy ett par byxor åt Sparra-kaja, som di kalla friherrinnan på Hjälmköping. För hon brukte jaga å då klädde hon se' som en karl, men bra sköt hon. När han skulle ta mått, ville han väl inte ta opp där framante. Han treva, å treva' om na. "Ta opp, där ä inget som biss"(bits), sa hon. "Ja", sva- rade Oder, "där som dä ä skägg å läpar, kan ingen veta va som ä innanföre."

Friherrinnan
Sparre på
Hjälmköping.

Ja, dä ä längesen nu, hon gick å levde, men min

å tala ve na också/
far mindes käringen. Si, hon va som en karl, den där friherrin-
nan, å te skjuta va hon utmärkter. En gång va hon ute å sköt
harar. Å då va dä ett par, tre herrar mä na. Två uttå herrarna
sköt på haren, men den sprang lika vöret. Men Sparra-kaja, hon
klippte'n. Ho hette Katrina te förnamn annars.

Hon hade två raska pojkar, som va officerare bägge
två. På den tin rådde Hjälsänga om Skaftarpa kvarn, så di gjore.
Då va di hära officerarna uppe vi' kvarn en söndag, å skulle
si på den, hövet dä va där. Då va där en gubbe, som hette Johan-
nes, en utmärkter gubbe, men hastig. Han hade en son, som hette
Nils, som jag kände väl igen. Men Johannes kommer jag inte ihåg.
"Va' ä I ifrån?" sa han te dom. "Vi ä från Hjälsänga", svarade

di. "Ä I Sparra-kajas söner?" Ja, dä kunde di ju inte neka te. "Ja", sa han, "jag har hört talas om att hos skulle ha raska pojkar, men", schwor han te enflänge, "att di va så raska, dä kunde jag inte tro." Ä di tyckte dä va så roligt mä den där gubben. Han va gammal då, så han satt framme vid spisen, men han krusade inte pratet. Ä de dära pojkarna di va så ovanligt långa, båda två, mä di längsta en kunde si.

Henna karl va blinner. Ä så va dä så obegripligt med kråker förr. Då öppna' hon fönstret ä skulle skjuta dom genom fönstret. "Ja, va inte rädder, Sparre. Jag skjuter bara nåna kråker."

2848

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV